

Sygn. akt: I C 681/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 kwietnia 2019 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Ewa Oknińska
Protokolant:	st. sekretarz sądowy Anna Szczepanek,

po rozpoznaniu w dniu 3 kwietnia 2019 r. w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z powództwa Skarbu Państwa – Naczelnika Urzędu Skarbowego w O. zastępowanego przez Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej

przeciwko J. O. (1)

z udziałem interwenienta ubocznego K. O.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

I uznaje za bezskuteczną w stosunku do powoda Skarbu Państwa – Naczelnika Urzędu Skarbowego w O. umowę darowizny udziału wynoszącego 19/24 części we współwłasności nieruchomości, stanowiącej działkę gruntu nr (...), położonej w miejscowości W., gmina P., dla której Sąd Rejonowy w Olsztynie prowadzi księgę wieczystą Kw Nr (...) zawartej przez K. O. z pozwanym J. O. (1) w dniu 04 listopada 2013 r. w formie aktu notarialnego Rep. A Nr (...), sporządzonego w Kancelarii Notarialnej w O., przed notariuszem A. Z.;

celem zaspokojenia wierzytelności przysługujących powodowi przeciwko K. O. z tytułu:

a) zaległości w podatku od towarów i usług:

- za miesiąc czerwiec 2008 r., za miesiąc grudzień 2008 r., wynikające z decyzji Naczelnika Urzędu Skarbowego w O. z dnia 09 grudnia 2013 r., znak PP – (...)(...)

- za miesiące od lutego do grudnia 2009 r., wynikające z decyzji Dyrektora Izby Skarbowej w O. z dnia 17 listopada 2015 r., (...) (...) - (...),

- za miesiąc marzec 2015 r. wynikające z deklaracji dłużnika

w łącznej wysokości 150.718,11 zł należności głównej wraz z odsetkami,

b) zaległości w podatku dochodowym od osób fizycznych:

- za 2008 r., wynikające z decyzji Naczelnika Urzędu Skarbowego w O. z dnia z dnia 05 lutego 2014 r., znak PP – (...)(...)

- za 2009 r., wynikające z decyzji Naczelnika Urzędu Skarbowego w O. z dnia 05 lutego 2014 r., znak PP – (...)(...)

- za 2014 r. i 2015 r. wynikające z deklaracji dłużnika

w łącznej wysokości 157.740 zł należności głównej wraz z odsetkami,

c) kosztów postępowań egzekucyjnych w kwocie 21.151,50 zł oraz kosztów upomnień 34,80 zł;

II zasądza od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 10.800 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego,

III nakazuje ściągnąć od pozwanego J. O. (1) na rzecz Skarbu Państwa – Sąd Okręgowy w Olsztynie kwotę 17.813 zł tytułem kosztów sądowych.

SSO Ewa Oknińska

Sygn. akt I C 681/18

UZASADNIENIE

Powód Skarb Państwa reprezentowany przez Naczelnika Urzędu Skarbowego w O. zastępowany przez Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej wniósł pozew przeciwko J. O. (1) o uznanie za bezskuteczną w stosunku do niego umowy darowizny udziału wynoszącego 19/24 części we współwłasności nieruchomości, położonej w miejscowości W., gminie P., o powierzchni 2289 m⁽²⁾, stanowiącej zabudowaną budynkiem mieszkalnym i budynkiem gospodarczym działkę gruntu oznaczoną numerem ewidencyjnym (...), obręb(...), dla której Sąd Rejonowy w Olsztynie prowadzi księgę wieczystą nr (...), dokonanej aktem notarialnym z dnia 4 listopada 2013 r. przed notariuszem A. Z., pomiędzy K. O., a pozwanym, celem ochrony wierzytelności przysługującej powodowi wobec darczyńcy z tytułu zaległości w podatku od towarów i usług za okres: czerwiec, grudzień 2008 r., od lutego do grudnia 2009 r. oraz marzec 2015 r. w łącznej wysokości 150.718,11 zł należności głównej wraz z odsetkami, kosztami upomnienia i kosztami egzekucyjnymi oraz podatku dochodowym od osób fizycznych za 2008, 2009, 2014 i 2015 r. w łącznej wysokości 157.740 zł należności głównej wraz z odsetkami, kosztami upomnienia i kosztami egzekucyjnymi wynikającymi z decyzji Dyrektora Izby Skarbowej w O., znak:(...) (...) - (...), decyzji Naczelnika Urzędu Skarbowego w O., znak (...), (...)

Ponadto powód wniósł o zasądzenie od pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Uzasadniając swoje żądanie wskazał, że wobec dłużnika K. O. zostało wszczęte postępowanie kontrolne w zakresie rzetelności deklarowanych podstaw opodatkowania i prawidłowości obliczania i wpłacania podatku dochodowego od osób fizycznych i podatku od towarów i usług. Dłużnik aktywnie uczestniczył w czynnościach kontrolnych, udzielając wyjaśnień oraz dostarczając dokumenty. W ich wyniku wydano decyzje potwierdzające zobowiązanie dłużnika z tytułu wymienionych zaległości podatkowych. W toku postępowania kontrolnego, dłużnik darował pozwanemu (swojemu bratu) nieruchomość, mając świadomość toczącego się postępowania. Zaskarżoną czynnością dłużnik pozbawił wierzyciela możliwości prowadzenia skutecznej egzekucji i swoim zachowaniem działał w bezpośrednim zamiarze pokrzywdzenia wierzyciela. Ponadto w okolicznościach niniejszej sprawy ma zastosowanie domniemanie z art. 528 k.c. (k. 4-12).

Pozwany J. O. (1) w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu pozwany zakwestionował legitymację czynną powoda w zakresie uprawnienia do objęcia ochroną prawną wierzytelności o charakterze publicznoprawnym. Wskazał, że ostateczna decyzja w zakresie wymiaru podatku Vat wydana została ponad dwa lata po dokonaniu skarżonej czynności, zaś decyzja w zakresie wymiaru podatku dochodowego po 4 miesiącach. Dlatego też, w ocenie pozwanego, wierzytelność powoda może być rozpatrywana co

najwyższej jako wierzytelność przyszła. Dłużnik dokonując czynności z pozwanym działał z zamiarem zniwelowania własnych obciążeń kredytowych, których nie był w stanie regulować. Obawiał się wypowiedzenia kredytu i postawienia kredytu w stan natychmiastowej wymagalności. Biorąc pod uwagę utratę pracy i istotne problemy K. O., zdecydował się on na darowanie nieruchomości bratu (pozwanemu), który miał wolę i możliwość przejęcia nieruchomości obciążonej dużym kredytem walutowym. Pozwany podniósł zarzut związany z obciążeniem nieruchomości kredytami hipotecznymi w 2004 i 2006 r., które to kredyty nadal obciążają otrzymaną w darowiznie nieruchomość. Pozwany od grudnia 2013 r. spłaca kredyty we frankach, ponosząc ryzyko walutowe. W jego ocenie, wskutek obciążeń hipotecznych, powód jako wierzyciel nie uzyskalby zaspokojenia w żadnym stopniu. Nadto, pozwany w związku z kontynuowaniem prac remontowych budynku, objętym darowizną będzie musiał ponieść koszty związane z legalizacją samowoli budowlanej i przebudowy budynku z uwagi na przekroczenie granicy nieruchomości, które wyliczył na kwotę 91.101,72 zł. Gdyby pozwany o powyższym wiedział w chwili dokonywania czynności, wartość darowizny zostałaby ustalona na poziomie skalkulowanym z kosztami koniecznymi w celu legalizacji obiektu (k. 192-204).

Pismem z dnia 4 lutego 2019 r. K. O. przystąpił do sprawy w charakterze interwenienta ubocznego po stronie pozwanego. Interwenient uboczny wskazał, że podejmowane przez niego działania nie miały charakteru przestępczego i umyślności w zakresie uniknięcia ewentualnej egzekucji, lecz były podyktowane trudną kondycją finansową prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej, problemami od 2011 r./2012 r. ze zdolnością do pokrywania swoich zobowiązań, złym stanem zdrowia. Dlatego zdecydował się na wyzbycie się nieruchomości wraz obciążającym ją kredytem frankowym swojemu bratu – pozwanemu J. O. (1). Interwenient uboczny wskazał, że nie posiadał pozwolenia na budowę na rozbudowę budynku gospodarczego, gdyż nie wiedział, że rozbudowa na starych fundamentach takiego zezwolenia wymaga. Aktualnie toczy się spór graniczny z Nadleśnictwem O. w zakresie przekroczenia granicy nieruchomości na skutek rozbudowy, który na dzień składania interwencji nie jest rozstrzygnięty (k. 348-351).

W piśmie z dnia 21 marca 2019 r. powód sprecyzował z jakich tytułów wynikają wierzytelności, których ochronie służy wytoczone powództwo (k. 453 – 454). Ponadto w piśmie z dnia 11 lutego 2019 r. powód doprecyzował zakres chronionych skargą wierzytelności odnośnie kosztów postępowania egzekucyjnego – 21.151,50 zł i kosztów upomnień -34,80 zł (k. 405).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Od 2008 r. K. O. prowadził działalność gospodarczą pod firmą Firma Handlowo-Usługowa (...) w zakresie usług informatycznych oraz usług fitness, siłowni i sauny.

(bezsporne, a nadto dowód z treści decyzji z dnia 9 grudnia 2013 r. k. 46, zeznania świadka K. O. k. 391)

Pismem z dnia 28 stycznia 2011 r. oraz z dnia 3 kwietnia 2012 r. Naczelnik Urzędu Skarbowego zawiadomił K. O. o zamiarze wszczęcia kontroli podatkowej. Kontrola dotyczyła podatku dochodowego od osób fizycznych za lata 2008 i 2009 oraz podatku od towarów i usług za I-XII 2008 r. i I-XII 2009 r.

Postanowieniem Naczelnika Urzędu Skarbowego w O. z dnia 29 listopada 2012 r. poinformowano K. O. o ujawnionych nieprawidłowościach w zakresie podatku od towarów i usług za X-XII 2008 r. i II-XII 2009 r. polegające na zaniżeniu zobowiązania podatkowego w wysokości przekraczającej równowartość 10% kwoty zadeklarowanego zobowiązania. Deklarowane zaniżenie podatku zostało określone na łączną kwotę 135.967,66 zł. Postanowienie powyższe odebrał pozwany J. O. (1) w dniu 3 grudnia 2012 r.

W trakcie czynności kontrolnych K. O. aktywnie uczestniczył w postępowaniu, współdziałał z organem kontrolującym składał zarzuty do protokołów.

(dowód: postanowienie Naczelnika Urzędu Skarbowego w O. z dnia 29 listopada 2012 r. k. 131, zpo k. 132, zawiadomienie o zamiarze wszczęcia kontroli podatkowej k. 114 i 116-117, zpo k. 115, wezwanie Naczelnika US w O.

o przedłożenie dokumentów z dnia 25 maja 2012 r. k. 118-118v, protokół – k. 126, protokół kontroli podatkowej – k. 133-175 zastrzeżenia do protokołu k. 121, 122-123, 124, 125)

Od 2011 K. O. miał problemy z płynnością finansową i ze spłatą dotychczasowych zobowiązań. W okresie od 1 marca 2013 r. do 11 marca 2013 r. dłużnik był hospitalizowany. Rozpoznano u niego inne określone choroby krążka międzykręgowego, rwę kulszową prawostronną, dyskopatię. Do dnia 29 marca 2013 r. przebywał na zwolnieniu lekarskim.

(dowód: zeznania świadka K. O. k. 391, zeznania pozwanego k. 390-390v, umowy kredytowe k. 207-223, 224-242, 352-383, dokumentacja medyczna K. O. k. 386-388, zwolnienie lekarskie – k. 389)

W toku czynności kontrolnych, w dniu 4 listopada 2013 r. K. O. darował swojemu bratu J. O. (1) (pozwanemu) udział wynoszący 19/24 części we współwłasności nieruchomości, położonej w miejscowości W., w gminie P., o powierzchni 2289 m², stanowiącej zabudowaną budynkiem mieszkalnym i budynkiem gospodarczym działkę gruntu oznaczoną numerem ewidencyjnym (...), obręb (...), dla której Sąd Rejonowy w Olsztynie prowadzi księgę wieczystą nr (...). Strony czynności określiły wartość przedmiotu darowizny na kwotę 356.250 zł.

W dziale IV księga wieczysta Kw Nr (...) zawierała wpisy następujących hipotek na rzecz (...) Banku S.A. z/s w W. o/O.:

- a) umownej zwykłej w wysokości 107.000 zł,
- b) umownej kaucyjnej do kwoty 24.000 zł,
- c) umownej kaucyjnej do kwoty 232.400 zł.

K. O. w § 5 aktu notarialnego, oświadczył, że powyższe zadłużenia pozostają jego długiem osobistym, w związku z tym zobowiązał się do spłaty tych zadłużeń na zasadach wynikających z umów kredytowych.

Hipoteka umowna zwykła oraz hipoteka kaucyjna (do kwoty 24.000 zł) zabezpieczały wierzytelności z tytułu umowy z dnia 9 stycznia 2004 r. nr (...) zawartej między K. O. oraz (...) Bankiem S.A. Hipoteka kaucyjna (do kwoty 232.400 zł) zabezpieczała wierzytelność z umowy kredytu na cele mieszkaniowe (...) nr (...) z dnia 17 lipca 2006 r. zawartej pomiędzy wymienionym dłużnikiem, J. O. (2) i T. O. oraz (...) Bankiem S.A.

(dowód: akt notarialny Rep. A (...) k. 17-18, zeznania świadka K. O. k. 391v, harmonogram spłat k. 336-340 i k. 212-217, wyciągi k. 411-416, 243-260, umowa kredytu na cele mieszkalne nr (...) k. 207-211, aneks nr (...) k. 218-223, umowa k. 224-228, 229-235, aneks nr (...) k. 236-242)

W dniu 8 listopada 2013 r. K. O. sprzedał nieruchomość, stanowiącą lokal mieszkalny, położony w O., przy ul. (...), objętą księgą wieczystą Kw Nr (...) osobie trzeciej (byłej partnerce) za kwotę 150.000 zł. Uzyskane pieniądze otrzymał w gotówce.

(dowód: zeznania świadka K. O. k. 391-391v, umowa sprzedaży (...)k. 19-21)

Nadto w dniu 4 grudnia 2013 r. K. O. zawarł z L. J. umowę pożyczki na kwotę 100.000 zł. Zabezpieczeniem spłaty pożyczki była hipoteka umowna do kwoty 120.000 zł na nieruchomości, stanowiącej własność dłużnika, położonej w miejscowości P., w gminie P., o powierzchni 6000 m², stanowiącej działkę gruntu nr (...), dla której Sąd Rejonowy w Olsztynie prowadzi księgę wieczystą nr (...).

(dowód: akt notarialny Rep. A (...) k. 22-23, zeznania świadka K. O. k. 391-391v, kserokopie aktów usc k. 401-403)

Decyzją z dnia 9 grudnia 2013 r. Naczelnik Urzędu Skarbowego w O. określił następujące kwoty w podatku od towarów i usług:

1) podatku do zapłaty na podstawie art. 108 ust. 1 ustawy o podatku od towarów i usług za miesiąc grudzień 2008 r. w wysokości 58.895 zł,

2) zobowiązania podatkowe za miesiące:

a) styczeń 2008 r. – 1.730 zł,

b) luty 2008 r. – 9.300 zł,

c) marzec 2008 r. – 1.940 zł,

d) kwiecień 2008 r. – 1.335 zł,

e) czerwiec 2008 r. – 6.348 zł,

f) grudzień 2008 r. – 28.684 zł,

g) luty 2009 r. – 3.123 zł,

h) marzec 2009 r. – 3.605 zł,

i) kwiecień 2009 r. – 7.749 zł,

j) maj 2009 r. – 6.821 zł,

k) czerwiec 2009 r. – 4.470 zł,

l) lipiec 2009 r. – 4.725 zł,

m) sierpień 2009 r. – 7.522 zł,

n) wrzesień 2009 r. – 4.210 zł,

o) październik 2009 r. – 5.743 zł,

p) listopad 2009 r. – 6.272 zł,

q) grudzień 2009 r. – 9.054 zł,

3) nadwyżek podatku naliczonego nad należnym do przeniesienia na następne okresy rozliczeniowe za miesiące:

a) lipiec 2008 r. – 534 zł,

b) sierpień 2008 r. – 7.588 zł,

c) wrzesień 2008 r. – 10.514 zł,

d) październik 2008 r. – 7.848 zł,

e) listopad 2008 r. – 5.193 zł,

f) styczeń 2009 r. – 1.657 zł.

Wskazaną decyzją, Naczelnik Urzędu Skarbowego w O. umorzył postępowanie podatkowe w sprawie podatku od towarów i usług z miesiąc maj 2008 r.

W wyniku złożonego odwołania przez K. O., decyzją z dnia 14 marca 2014 r. Dyrektor Izby Skarbowej w O. utrzymał w mocy decyzję Naczelnika Urzędu Skarbowego w O. z dnia 13 grudnia 2013 r.

Od powyższego rozstrzygnięcia K. O. złożył skargę do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w O.. Wyrokiem z dnia 15 stycznia 2015 r. w sprawie I SA/O. 480/14, wymieniony Sąd uchylił zaskarżoną decyzję i określił, że nie podlega ona wykonaniu.

W związku z powyższym wyrokiem i po ponownym rozpatrzeniu odwołania K. O. od decyzji Naczelnika Urzędu Skarbowego w O. z dnia 9 grudnia 2013 r., Dyrektor Izby Skarbowej w O. decyzją z dnia 17 listopada 2015 r. znak: PT- (...) - (...) utrzymał w mocy decyzję Naczelnika Urzędu Skarbowego w O. z dnia 9 grudnia 2013 r. znak: (...) w zakresie:

- a) kwoty podatku od zapłaty z tytułu podatku od towarów i usług za miesiąc grudzień 2008 r.,
- b) zobowiązań podatkowych za miesiąc: styczeń, luty, marzec, kwiecień, czerwiec, grudzień 2008 r.,
- c) kwoty nadwyżek podatku naliczonego nad należy do przeniesienia na następne okresy rozliczeniowe za miesiące: lipiec, sierpień, wrzesień, październik, listopad 2008 r. i styczeń 2009 r.,
- d) umorzył postępowania podatkowe w sprawie podatku od towarów i usług za miesiąc maj 2008 r.

Jednocześnie decyzją Dyrektora Izby Skarbowej określono obowiązania podatkowe K. O. z tytułu podatku od towarów i usług za miesiące:

- a) luty 2009 r. – 2.062 zł,
- b) marzec 2009 r. – 2.544 zł,
- c) kwiecień 2009 r. – 6.688 zł,
- d) maj 2009 r. – 5.760 zł,
- e) czerwiec 2009 r. – 3.409 zł,
- f) lipiec 2009 r. - 3.664 zł,
- g) sierpień 2009 r. – 6.461 zł,
- h) wrzesień 2009 r. – 3.149 zł,
- i) październik 2009 r. – 4.682 zł,
- j) listopad 2009 r. – 5.211 zł,
- k) grudzień 2009 r. – 7.992 zł.

(dowód: dokumentacja w toku postępowania kontrolnego k.118-130, protokół kontroli podatkowej k. 133-175, decyzja Dyrektora Izby Skarbowej w O. z dnia 17 listopada 2015 r. k. 24-35, decyzja Naczelnika US w O. z dnia 9 grudnia 2013 r. k. 46-54, wyrok WSA w Olsztynie w sprawie I(...))

Ponadto wobec K. O. było prowadzone postępowanie w sprawie podatku dochodowego od osób fizycznych za 2008 i 2009 r.

Decyzją z dnia 5 lutego 2014 r. znak: (...) oraz decyzją z dnia 05 lutego 2014 r., znak: (...)Naczelnik Urzędu Skarbowego określił zobowiązanie K. O. z tytułu podatku dochodowego odpowiednio:

a) za 2008 r. w wysokości 69.590 zł,

b) za 2009 r. w wysokości 79.862 zł oraz odsetkami w kwocie 4.257 zł od niezapłaconych zaliczek na podatek dochodowy z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej.

(dowód: decyzja Naczelnika US w O. znak: (...), decyzja Naczelnika US w O. znak: (...))

W deklaracji podatkowej swoje zobowiązanie K. O. określił:

a) z tytułu podatku Vat za 2015 r. na kwotę 11.501,11 zł,

b) z tytułu podatku PIT za 2014 r. na kwotę 3.000 zł,

c) z tytułu podatku PIT za 2015 r. na kwotę 6.964 zł.

(bezsporne, vide: zestawienie zaległości k. 14-15, k. 16)

W związku z egzekucją należności pieniężnych na podstawie tytułów wykonawczych, Naczelnik Urzędu Skarbowego w O. postanowieniem z dnia 19 września 2017 r. umorzył postępowanie egzekucyjne prowadzone wobec majątku K. O.. W uzasadnieniu postanowienie Naczelnik wskazał, że egzekucja z majątku dłużnika nie doprowadziła do realizacji zaległości podatkowych.

Koszty postępowań egzekucyjnych zostały określone na kwotę 21.150,50 zł, zaś koszty upomnienia na kwotę 34,80 zł.

(bezsporne, ponadto dowód: tytuły wykonawcze k. 64-112, postanowienie Naczelnika US w O. z dnia 19 września 2017 r. k. 113)

Po otrzymaniu darowizny pozwany kontynuował rozbudowę istniejącego budynku gospodarczego bez pozwolenia na budowę. Postanowieniem z dnia 16 stycznia 2019 r. Powiatowy Inspektor Nadzoru B. w O. nakazał pozwanemu oraz J. O. (2) i M. O. wstrzymane prowadzenia robót budowlanych związanych z rozbudową o 100 m² budynku gospodarczo-warsztatowego i przedłożenia w terminie 4 miesięcy dokumentów dotyczących samowoli budowlanej, celem ustalenia opłaty legalizacyjnej dotyczącej samowoli budowlanej.

Ponadto w wyniku wszczętej kontroli, wydano decyzją z dnia 15 stycznia 2019 r., na podstawie której Powiatowy Inspektor Nadzoru B. nałożył na pozwanego, a także J. O. (2), M. O. obowiązek natychmiastowej rozbiórki budynku gospodarczo-garażowego o powierzchni zabudowy 193 m², wysokości około 6,6 m – murowany w kształcie litery L z dachem dwuspadowym na działce nr (...) w obrębie W. w gminie P.. Przyczyną nałożonego obowiązku było nielegalne wykonanie zabudowy budynku gospodarczo-warsztatowego zlokalizowanego na działce (...) i częściowo na działce nr (...), będącej własnością Skarbu Państwa zarządzanego przez Nadleśnictwo.

(dowód: zeznania pozwanego k. 392, postanowienie z dnia 16 stycznia 2019 r. k. 342 -344, decyzja z dnia 15 stycznia 2019 r. k. 345-346, dokumentacja dotycząca zabudowy k. 261-274, kosztorys budowlany k. 281-283, fotografie k. 284-287)

Zaległości K. O. z tytułu należności głównej wynoszą:

1) z tytułu podatku od towarów i usług:

a) za czerwiec 2008 r. – 16 zł,

b) za grudzień 2008 r. – 58.895 zł i 28.684 zł,

c) za luty-grudzień 2009 r. – łącznie 51.622 zł,

- d) za marzec 2015 r. – 11.501,11 zł,
- 2) z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych:
 - a) za 2008 r. – łącznie 69.590 zł,
 - b) za 2009 r. - 78.186 zł, ,
 - c) za 2014 r. – 3.000 zł,
 - d) za 2015 r. – 6.964 zł.

(bezsporne, vide: lista zaległości k. 14, 15, ponadto dowód: decyzja Dyrektora Izby Skarbowej w O. z dnia 17 listopada 2015 r. k. 24-35, decyzja Naczelnika US w O. z dnia 9 grudnia 2013 r. k. 46-54, decyzja Naczelnika US w O. znak: (...) decyzja Naczelnika US w O. znak: (...))

Na dzień 12 grudnia 2018 r. wysokość wierzytelności (...) Bank (...) S.A. (następca prawny (...) Banku), przeciwko K. O., zabezpieczonych hipotekami na przedmiotowej nieruchomości, wynosiła:

- a) z tytułu kredytu nr (...) w wysokości 255,52 CHF,
- b) z tytułu kredytu wspólnego nr (...) w wysokości 21.772,25 CHF.

(dowód: pismo S. o wysokości zadłużenia K. O. k. 347,)

Pozwany po otrzymaniu darowizny, zapłacił kwotę 126.153,93 zł z tytułu powyższych kredytów.

(bezsporne – k. 326, ponadto wyciąg z rachunku bankowego – k. 411-416)

Sąd zważył, co następuje:

W świetle ustalonych okoliczności faktycznych sprawy, powództwo zasługiwało na uwzględnienie.

Swoje rozstrzygnięcie Sąd oparł na podłożonych w sprawie dokumentach, których wiarygodność nie została skutecznie podważona przez strony. Sąd uwzględnił zeznania pozwanego oraz interwenienta ubocznego przesłuchanego w charakterze świadka jedynie w tym zakresie, w którym znajdują potwierdzenie w pozostałym materiale dowodowym.

W pierwszej kolejności-wobec podjętej przez stronę pozwaną obrony – należało rozstrzygnąć kwestię legitymacji czynnej powoda do występowania w niniejszym procesie ze skargą pauliańską, a mianowicie, czy spełnienie przesłanek z art. 527 k.c. pozwalających na uznanie umowy za bezskuteczną ma zastosowanie również do wierzytelności publicznoprawnych.

W zakresie dopuszczalności drogi sądowej w sprawie o ochronę wierzytelności publicznoprawnej wprost wskazał Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 12 marca 2003 r. w sprawie III CZP 85/02, w której przyjął przynależność do drogi sądowej sprawy z opartego na art. 527 k.c. powództwa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wytoczonego w celu ochrony należności z tytułu składki na ubezpieczenie społeczne. Odnośnie spraw dotyczących pauliańskiej ochrony należności podatkowych wypowiedział się Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 maja 2005 r. w sprawie I CK 677/04. Dopuszczył on możliwość zastosowania instytucji skargi pauliańskiej do wierzytelności publicznoprawnych.

Ordynacja podatkowa, nie zawiera regulacji podobnej do istniejącej w kodeksie cywilnym zapewniającej ochronę wierzycieli w razie niewypłacalności dłużnika. Wyczerpujący charakter wyliczenia sytuacji związanych z odpowiedzialnością podatkową osób trzecich oznacza, że ustawodawca nie stworzył organom administracji publicznej podstawy do przeprowadzenia we własnym zakresie postępowania, którego przedmiotem byłoby zastosowanie wprost

lub odpowiednio cywilnoprawnej instytucji skargi pauliańskiej, bądź innej o podobnym celu instytucji unormowanej w ustawach podatkowych (por. art. 51 § 1 Ordynacji podatkowej). Skoro przepisy ordynacji podatkowej nie przewidują instrumentu prawnego do ochrony uzasadnionego interesu prawnego (nie przesądzając o zasadności wytoczonego w niniejszej sprawie powództwa), w takiej sytuacji przepisy kodeksu cywilnego należy postrzegać jako prawo wspólne dla całego systemu prawa, choćby z uwagi na jego uniwersalny charakter zawartych tam definicji pojęć prawnych i wykorzystania instytucji prawa cywilnego na tle stosunków publicznoprawnych. Wyrok w procesie pauliańskim wydany w następstwie uwzględnienia powództwa stwarza jedynie wierzycielowi możliwość przeprowadzenia w przyszłości skutecznej egzekucji należności publicznoprawnej z przedmiotów majątkowych, których dłużnik wyzbył się w celu pokrzywdzenia wierzyciela. (por. postanowienia SN: z dnia 22 kwietnia 1998 r. I CKN 1000/97, z dnia 10 marca 1999 r. II CKN 340/98, wyroki SN: z dnia 13 maja 2005 r. I CK 677/04, z dnia 16 kwietnia (...). V CK 41/02, z dnia 28 października 2010 r. II CSK 227/10, z dnia 27 lipca 2006 r. III CSK 57/06, z dnia 13 maja 2005 r. I CK 677/04, uchwała SN: z dnia 12 marca 2003, III CZP 85/02, 11 kwietnia 2003 r. III CZP 15/03)

Reasumując tę część rozważań wskazać należy, że zarzut wywiedziony przez pozwanego o niedopuszczalności skargi pauliańskiej w celu ochrony należności publicznoprawnych nie zasługuje na uwzględnienie.

Pozwany kwestionował powództwo podnosząc, że w chwili darowizny nie istniała jeszcze wierzytelność powoda, albowiem decyzje w zakresie wymiaru podatków zostały wydane po dokonaniu czynności. W ocenie pozwanego nie zostały spełnione przesłanki z art. 530 k.c., albowiem K. O. darowując udział w nieruchomości działał w celu zniwelowania własnych obciążeń kredytowych obciążających nieruchomość, co przesądza o braku istnienia po jego stronie zamiaru pokrzywdzenia przyszłego wierzyciela.

Z prezentowanym stanowiskiem strony pozwanej nie sposób się zgodzić. W świetle podnoszonych przez nią twierdzeń należało w pierwszej kolejności ustalić, kiedy powstały przysługujące powodowi względem K. O. wierzytelności, tj. przed, czy po dokonaniu przez wymienionego na rzecz brata darowizny z dnia 4 listopada 2013 r. Następnie zaś określić skutki, jakie się z tym faktem wiążą. Podkreślić również należy, że w akcie notarialnym, dłużnik zobowiązał się do spłaty zobowiązań z tytułu umów kredytu.

W przedmiotowej sprawie wierzytelności powoda:

1) z tytułu podatku od towarów i usług:

- za miesiąc czerwiec, za miesiąc grudzień 2008 r., wynikające z decyzji Naczelnika Urzędu Skarbowego w O. z dnia 09 grudnia 2013 r., znak (...), za miesiące od lutego do grudnia 2009 r., wynikające z decyzji Dyrektora Izby Skarbowej w O. z dnia 17 listopada 2015 r., (...)(w łącznej wysokości 139.217 zł należności głównej)

2) z tytułu podatku dochodowym od osób fizycznych: - za 2008 r., wynikające z decyzji Naczelnika Urzędu Skarbowego w O. z dnia z dnia 05 lutego 2014 r., znak (...), za 2009 r., wynikające z decyzji Naczelnika Urzędu Skarbowego w O. z dnia 05 lutego 2014 r., znak (...) (w łącznej wysokości 147.776 zł należności głównej),

powstały – wbrew twierdzeniom pozwanego – nie w momencie wydania ostatecznych decyzji.

Wskazać należy, że w przypadku podatku dochodowego od osób fizycznych, podatku od towarów i usług, podatnik obowiązany jest sam obliczyć i odprowadzić podatek, przepisy prawa podatkowego wyznaczają termin do dokonania wpłaty. Zgodnie z art. 47 § 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r Ordynacja podatkowa jeżeli podatnik jest obowiązany sam obliczyć i wpłacić podatek, za termin płatności uważa się ostatni dzień, w którym, zgodnie z przepisami prawa podatkowego, wpłata powinna nastąpić. W świetle art. 21 § 1 powołanej ustawy, zobowiązanie podatkowe powstaje z mocy prawa przez ziszczenie się zdarzenia, z którym ustawa podatkowa wiąże taki skutek. Oznacza to, że jeżeli w postępowaniu podatkowym organ stwierdzi, że podatnik mimo ciężącego na nim obowiązku nie zapłacił w całości lub w części podatku, nie złożył deklaracji albo że wysokość zobowiązania podatkowego jest inna niż wykazana w deklaracji albo powstałego zobowiązania nie wykazano – organ wydaje decyzję, w której określa wysokość zobowiązania podatkowego (§ 3). Tym samym decyzja z dnia 9 grudnia 2013 r., decyzje z dnia 5 lutego 2014 r. oraz decyzja z dnia

17 listopada 2015 r. określały jedynie w sposób prawidłowy wysokość zobowiązań dłużnika, które powstały w 2008 r. i 2009 r.

W świetle powyższego twierdzenia strony pozwanej, jakoby dopiero w dacie wydania ostatecznych decyzji, powstało roszczenie powoda względem J. O. (1), nie może uzyskać akceptacji. Decyzje te bowiem nie kreowały powstania nowego zobowiązania.

Z uwagi zatem na charakter roszczenia zgłoszonego przez powoda, istota niniejszego postępowania sprowadzała się w rozpoznawanej części do dokonania oceny, czy zachodziły przesłanki do uznania za bezskuteczną czynności prawnej w postaci darowizny na rzecz pozwanego, jako noszącej cechy czynności fraudacyjnej (art. 527 k.c.)

Zgodnie z art. 527 § 1 k.c., gdy skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Stosownie do § 2 omawianego artykułu, czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzyciela, jeżeli skutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności. Nadto, jeżeli skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzyciela uzyskała korzyść majątkową osoba będąca w bliskim z nim stosunku, domniemywa się, że osoba ta wiedziała, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli (art. 527 § 3 k.c.).

W tych warunkach należało w pierwszej kolejności ocenić, czy skutek czynności prawnej, dokonanej przez dłużnika:

- J. O. (1), jako osoba bliska uzyskała korzyść majątkową;
- czy czynność prawna dłużnika została dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli,
- czy dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

Rozstrzygając o żądaniu pozwu, należy pamiętać o regulacji zawartej w art. 528 k.c. Zgodnie z przywołanym przepisem, jeżeli skutek czynności dokonanej przez dłużnika, osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie, wierzyciel może żądać uznania czynności za bezskuteczną, chociażby osoba ta nie wiedziała i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Powyższy przepis uwalnia wierzyciela od obowiązku wykazania istnienia po stronie osoby trzeciej wiedzy odnośnie działania przez dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia. Zaś udowodnienie przez osobę trzecią, że nie wiedziała i mimo zachowanie najwyższej staranności – nie mogła się dowiedzieć o działaniu z pokrzywdzeniem wierzyciela – nie rodzi zwolnienia jej z odpowiedzialności wobec wierzyciela. Wiedza osoby trzeciej jest w tym wypadku całkowicie obojętna i pozostaje poza zakresem badania przez sąd przy rozpoznawaniu sprawy wszczętej na skutek skargi pauliańskiej.

W przedmiotowej sprawie wierzyciel utracił możliwość zaspokojenia się z majątku dłużnika, albowiem K. O. wyzbył się w zasadzie całego swojego majątku. Zatem dłużnik pogłębił swoją niewypłacalność wskutek dokonania umowy darowizny.

Wprawdzie dłużnik jest właścicielem nieruchomości, objętej księgą wieczystą Kw Nr (...), jednakże powyższą nieruchomość w dniu 04 grudnia 2013 r. obciążył hipoteką na rzecz L. J. i nie istnieje możliwość zaspokojenia się powoda z powyższej nieruchomości (okoliczność niezakwestionowana przez pozwanego). Zresztą powód wszczął postępowanie egzekucyjne przeciwko dłużnikowi, które nie doprowadziło do wyegzekwowania wierzytelności. Stan niewypłacalności dłużnika został zatem wykazany w sposób nie budzący wątpliwości.

Zgodnie z przyjętym w orzecznictwie Sądu Najwyższego poglądem, pokrzywdzenie wierzyciela należy oceniać nie według chwili dokonania czynności prawnej dłużnika z osobą trzecią, lecz według chwili jej zaskarżenia, oraz że wiążąca się z pokrzywdzeniem wierzyciela niewypłacalność dłużnika musi istnieć zarówno w chwili wystąpienia ze skargą pauliańską, jak i w chwili orzekania przez sąd o zawartym w niej żądaniu uznania czynności prawnej za

bezskuteczną (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 marca 2001 r., V CKN 280/00, nie publ., z dnia 23 lipca 2003 r., II CKN 299/01, nie publ. lub z dnia 29 czerwca 2004 r., II CK 367/03, nie publ.).

Niewątpliwie dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela, albowiem wyzbywając się majątku, takie pokrzywdzenie przewidywał. Świadomość pokrzywdzenia nie musi dotyczyć konkretnego wierzyciela, wystarczy świadomość pokrzywdzenia któregokolwiek z wierzycieli. Z interwencji ubocznej, złożonej przez K. O. oraz jego zeznań wynika, że dłużnik już od 2011 r. miał problemy finansowe. W 2013 r. dłużnik posiadał zobowiązania także wobec innych wierzycieli. Dłużnik zawierając umowę darowizny z dnia 4 listopada 2013 r. posiadał wiedzę, że w postępowaniu kontrolnym ustalono, że nie ujawnił wszystkich źródeł przychodu uzyskiwanego w 2008 i 2009 r. i zaniżył należny Skarbowi Państwa podatek dochodowy od osób fizycznych oraz od towarów i usług. W 2011 r. wszczęto wobec niego postępowanie kontrolne co do rzetelności deklarowanych podstaw opodatkowania oraz prawidłowości obliczenia i wypłacania podatku od towarów i usług i podatku dochodowego od osób fizycznych za 2008 i 2009 r. Dłużnik aktywnie uczestniczył w czynnościach kontrolnych, dostarczał wymagane przez organ niezbędne dokumenty, składał odwołania i zarzuty. (por. przebieg postępowania kontrolnego k. 113-175). Dłużnikowi można przypisać działanie ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela, albowiem miał wiedzę, że istnieją zobowiązania, bez względu na to czy były one sporne. Dłużnik nie czekając na wynik postępowania kontrolnego, przeniósł nieodpłatnie na swojego brata nieruchomości, choć musiał się liczyć z tym, że być może będzie obowiązany do zwrotu podatku. Zdawał sobie sprawę z faktu, że wyzbywając się najpierw nieruchomości, której dotyczy skarżona czynność, a następnie w krótkim okresie czasu sprzedając nieruchomości lokalową, pozbawia siebie majątku, który ewentualnie mógłby posłużyć do zaspokojenia roszczeń powoda.

Dodatkowo w art. 529 k.c. ustanowiono domniemanie, że jeżeli w chwili darowizny dłużnik był niewypłacalny, domniemywa się, że działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. To samo dotyczy wypadku, gdy dłużnik stał się niewypłacalny wskutek dokonania darowizny. Strona pozwana nie obaliła powyższego domniemania.

W kontekście powyższego wskazać należy, iż w wyniku dokonania w dniu 4 listopada 2013 r. nieodpłatnej czynności prawnej, brat pozwanego wyzbył się majątku. W takiej zaś sytuacji zachodziły słuszne podstawy by uznać, że działanie dłużnika nastawione było na pomniejszenie jego majątku w celu uczynienia niemożliwym zaspokojenie wierzyciela, albo ograniczenia takiej możliwości.

Odnosząc się natomiast do wierzytelności powoda z tytułu zaległości w podatku od towarów i usług za miesiąc marzec 2015 r. wynikającej z deklaracji dłużnika (należność główna wynosi 11.501,11 zł), zaległości w podatku dochodowym od osób fizycznych: za 2014 r. i 2015 r. wynikających z deklaracji dłużnika (należność główna wynosi 9.964 zł), kosztów postępowań egzekucyjnych w kwocie 21.151,50 zł oraz kosztów upomnień 34,80 zł; wskazać należy, że darowizna z dnia 4 listopada 2013 r. poprzedzała powstanie wierzytelności powoda z tego tytułu. W omawianym przypadku zajdzie zatem konieczność rozważenia roszczenia powoda pod kątem spełnienia przesłanek z art. 530 k.c. Przepis ten poszerza bowiem zastosowanie skargi pauliańskiej na sytuacje, gdy dłużnik najpierw dokonuje czynności powodujących jego niewypłacalność, a dopiero potem powstaje jego zobowiązanie w stosunku do wierzyciela. Chroni więc on tzw. wierzycieli przyszłych, czyli takich, których wierzytelności powstały po dokonaniu przez dłużnika czynności prawnej krzywdzącej wierzycieli. W związku z tą okolicznością w omawianym przypadku zaszła konieczność badania, czy dłużnik zdawał sobie sprawę z tego, że w związku ze swoją działalnością polegającą na darmym wyzbyciu się majątku może mieć w przyszłości wierzyciela, a także, czy podjęta przez niego czynność zmierzała do jego pokrzywdzenia. W ocenie Sądu dłużnik w chwili rozporządzania mieniem zdawał sobie sprawę, że w przyszłości będzie odpowiadał za długi. Prowadził nadal działalność gospodarczą i jak wskazał nie był w stanie regulować zobowiązań. Odnosnie kosztów egzekucyjnych, wskazać trzeba, że dłużnik miał wiedzę, że istnieją zobowiązania za 2008 r. i 2009 r. Jest powszechnie wiadome, że niespłacenie dobrowolnie świadczenia może spowodować powstanie kosztów egzekucyjnych.

Zatem w zakresie wyżej wymienionych wierzytelności powoda znajduje zastosowanie przepis art. 530 k.c.. Do przyjęcia odpowiedzialności na tej podstawie nie jest istotne, czy osoba przyszłego wierzyciela była znana w chwili dokonania rozporządzenia majątkiem przez dłużnika i czy dłużnik znał konkretnie wielkość wierzytelności. Nie jest przy tym istotne, czy dłużnik wiedział, w jakiej konkretnie dacie powstanie zobowiązanie.

W tym kontekście Sąd uznał, że zachodzą podstawy do stwierdzenia, że dłużnik darowując pozwanemu udział w nieruchomości, miał świadomość zarówno mającej powstać w przyszłości wierzytelności powoda, jak też działał z powziętym z góry zamiarem pokrzywdzenia wymienionego, tj. wyzbył się składnika majątkowego świadomie, w celu spowodowania, bądź pogłębienia, stanu swojej niewypłacalności i uniemożliwienia uzyskania zaspokojenia przez przyszłego wierzyciela.

Zdaniem Sądu nie ulega wątpliwości, że pozwany w wyniku wykonania wskazanej umowy uzyskał korzyść majątkową, uzyskał on bowiem, pod tytułem darmym udział w nieruchomości. W niniejszej sprawie pozwany podniósł, że zaskarżona czynność nie może być uznana za krzywdzącą wierzyciela, albowiem nieruchomość jest obciążona hipotekami zabezpieczającymi wierzytelności z tytułu kredytów.

Niewątpliwie pokrzywdzenie musi prowadzić do niemożności zaspokojenia się wierzyciela wyłącznie na skutek wyzbycia się majątku na rzecz osoby trzeciej. Przesłanka ta nie zachodzi, gdy do zaspokojenia wierzyciela, nie doszłoby z uwagi na zakres obciążenia nieruchomości hipotekami o wartości przewyższającej wartość nieruchomości oraz przewidzianą w art. 1025 k.p.c. kolejność zaspokajania wierzycieli (por. wyrok SNz z dnia 26 marca 2015 r., V CSK 320/14)

Jak wynika z pisma banku, wysokość wierzytelności (...) Bank (...) S.A. (następca prawny (...) Banku), zabezpieczonych hipotekami na przedmiotowej nieruchomości przeciwko K. O. na dzień 12 grudnia 2018 r., wynosiła z tytułu kredytu nr (...) w wysokości 255,52 CHF, z tytułu kredytu wspólnego nr (...) w wysokości 21.772,25 CHF (łącznie ok. 83.000 zł, biorąc do przeliczenia kwoty średni kurs (...) według NBP). Sąd przyjął, że wartość rynkowa udziału w nieruchomości wynosi 356.250 zł, wskazana w akcie notarialnym. Wskazać należy, że żadna ze stron nie zakwestionowała skutecznie powyższej wartości i nie zaoferowała dowodu, pozwalającego na ustalenie, że wartość udziału w nieruchomości kształtuje się w innej wysokości. Biorąc pod uwagę wartość rynkową udziału w nieruchomości, wskazać należy, że wysokość zobowiązania jest niższa niż wartość rynkowa udziału w nieruchomości. Zatem porównanie wysokości zobowiązania kredytowego obciążającego nieruchomość z wartością nieruchomości prowadzi do wniosku, że zaskarżona czynność krzywdzi wierzyciela, który mógłby zaspokoić przynajmniej część swojej wierzytelności.

Powyższych ustaleń nie podważa okoliczność, że pozwany spłacił zobowiązania z tytułu wskazanych kredytów w łącznej kwocie 126.153,93 zł. Wskazać należy, że zgodnie z § 4 aktu notarialnego, dłużnik zobowiązał się do spłaty zadłużeń na zasadach przewidzianych w umowach kredytowych. W takiej sytuacji, pozwanemu może przysługiwać roszczenie regresowe do swojego brata o wpłacone kwoty z tytułu kredytów. Podnieść również należy, że kredyt z 2006 r. został udzielony nie tylko dłużnikowi, ale także J. O. (2), którego także obciąża obowiązek spłaty kredytu.

Bez znaczenia dla oceny pokrzywdzenia pozostaje fakt, że wobec jednego z budynków zostało wszczęte postępowanie administracyjne w zakresie samowoli budowanej. W związku z występującymi wadami darowanego przedmiotu oraz kosztami ewentualnej legalizacji remontu budynku – pozwanemu przysługuje roszczenie do K. O. o pokrycie powstałych szkód wywołanych wadą przekazanego przedmiotu. Kwestię odpowiedzialności darczyńcy w stosunku do obdarowanego reguluje przepis art. 892 k.c. Zresztą pozwany nie poniósł powyższych kosztów i nie wykazał, czy ujawniona wada wpływa na wartość rynkową udziału w nieruchomości.

W tych okolicznościach zbędne było dopuszczenie dowodu z dokumentów Powiatowego Inspektoratu Nadzoru B. w O. (vide: pkt 5 odpowiedzi na pozew k. 193 oraz postanowienie wydane na rozprawie k. 467v) na okoliczność zakresu prowadzonego postępowania administracyjnego. Okoliczność ta wynikała z dołączonych dokumentów. Z tych też przyczyn wnioski w tym przedmiocie zostały pominięty.

Mając powyższe okoliczności na uwadze, Sąd uznał, że zostały spełnione wszystkie przesłanki pozwalające na uwzględnienie powództwa, dlatego Sąd na podstawie powołanych przepisów orzekł jak w pkt I wyroku.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. stosownie do wyniku sprawy. Pozwany jako przegrywający sprawę zobowiązany jest zapłacić na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej koszty zastępstwa procesowego w kwocie 10.800 zł (w wysokości stawki minimalnej).

O kosztach sądowych Sąd orzekł orzekł na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych ustawy w zw. z art. 98 k.p.c. Koszty sądowe obejmują opłatę sądową od pozwu, od obowiązku uiszczenia której powód był zwolniony i wynoszą 17.813 zł. Pozwany przegrał proces i dlatego zobowiązany jest uiścić na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Olsztynie powyższe koszty sądowe.